

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

תוכן עניינים

- א. אם יבא אליהו ויאמר הולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל2
- ב. מצוה לעשותן סתומות.....4
- ג. ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורדין מקדושה חמורה לקדושה קלה6
- ד. הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער למצוה והתניא שינה פסול בתפילין7
- ה. כל מזוזה שאינה משורטטת פסולה ... תפילין לא בעי שרטוט ומזוזה בעיא שרטוט9
- א. אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מאי טעמא מיגרס גריסין10
- ב. אסור לישב על גבי מיטה שס"ת מונח עליה11
- ג. כתבה אגרת פסולה מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר12
- ד. תלאה במקל פסולה מ"ט בשעריך בעינן12
- ה. שהניחה אחר הדלת סכנה ואין בה מצוה15
- ו. מצוה להניחה בתוך חללו של פתח ... מצוה להניחה במפתח הסמוך לרשות הרבים 16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

דף לב.

א. אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל

כבר התבאר במסכת יבמות דף קב. שנעל האמורה בחליצה משמעה בין סנדל ובין נעל, ונעל ומנעל דבר אחד הם¹, אלא שנעל לשון תורה ומנעל לשון חכמים.

מן התורה חולצים בין בסנדל ובין במנעל, ואף על פי שרוב בני אדם בזמן הקדום היו נועלים סנדלים, אין בין סנדל למנעל מן התורה כלום².

י"א³ שהמנעל עשוי מעור רך והסנדל מעור קשה ומבושל. וי"א⁴ שהמנעל עשוי משתי חתיכות או שלש, ויש לו עור החופה את הרגל, ויש לו עקב שחופה הרגל מסביב, הן את כף הרגל והן את גבה והן את עקב הרגל, כמנעל שלנו, והסנדל עשוי כולו מחתיכה אחת, והוא מקבל את כף הרגל הדורס בקרקע ואת עקב הרגל, ושפתותיו גבוהות מעט בכל צדדי הרגל, ומצד העקב הן גבוהות יותר, אבל אינו חופה את הרגל מלמעלה⁵, אלא יש לו רצועות מלמעלה שמעמידים את הסנדל, והן נכנסות באזניים שיש לו בשפתותיו, ונקשרות על גב הרגל ומאחוריו. ויש שכתבו⁶ שאף הסנדל חופה את רגלו מלמעלה, אלא שכולו עשוי מעור אחד, ובמנעל צד העליון, החופה את רגלו, עשוי מעור אחר. ויש⁷ שכתבו עוד הבדל ביניהם, שסנדל תפירותיו לצד חוץ, ומנעל תפירותיו לצד פנים.

¹ כמבואר ברש"י ובמאירי בסוגיין

² עיין ריטב"א ומאירי כאן.

³ דעת רש"י ותו"י קא. וכן בפסקי רי"ד ופסקי ריא"ז יב ב

⁴ ריטב"א שם ומובא בנמוקי"י ושני הפירושים מובאים בריטב"א ובמאירי וכתב שיש להושי לשתיהם.

⁵ תשובת ר' שמריה בראבי"ה ח"ד סי' תתצה. וכ"כ העיטור אות ג גט חליצה ע"פ גמ' שם שדוקא במנעל יש לדון משום "מעל דמעל"

⁶ רי"ז נכ"ה ח"ב

⁷ סמ"ג עשין נב בשם רבנו יהודה וסמ"ק סי' קפה וסד"ח לר"פ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

לפיכך בזמן הזה שאין הסנדל מצוי הדבר תלוי במנהג רוב העם, ובזמננו רוב האנשים נועלים מנעלים⁸, כתבו רוב הראשונים שחולצים במנעל לכתחילה⁹. ומאחר שנהגו לחלוץ במנעל חולצים בו לכתחילה, שהמנהג מבטל ההלכה¹⁰.

אולם צריך לכתחילה¹¹ שהמנעל שחולצים בו בזמננו, יש לעשותו שיהיה דומה במקצת לסנדל ולהחמיר ככל השיטות הנ"ל משום דמן הדין לא היה ראוי לחלוץ אלא בסנדל¹² לכתחילה¹³. ולכן יש לעשותו מעור קשה קצת, כדי שיהא דומה קצת לסנדל, ואת הסוליה יש לעשות מעור קשה יותר¹⁴, ויזהרו שלא תהיה העור של הסנדל משוחה בשמן לרככו¹⁵, וגם לא יהא בו בגד תפור בפנים. ויהיו תפירותיו מבחוץ כמו סנדל¹⁶, ויש כתבו הטעם כדי שיהא ניכר שתפור בעור ולא בפשתן, ויזהרו לתפרו בתפירות תכופות זו לזו¹⁷ כדי שלא יראה כמרופט, ויש לעשותו מחתיכה אחת, כדי לצאת ידי הסוברים שהסנדל עשוי מחתיכה אחת. ויש שכתבו שנהגו לחלוץ לכתחילה

⁸ ראב"ן כאן ראב"ה ח"ד סי' תתצד עמ' לג ומו

⁹ סי' הישר לר"ת סי' יח (ס), והובא בס' המנהיג דיני הליצה; העיטור אות ג גט חליצה, והובא בריטב"א ונמוק"י שם; רמב"ן ורשב"א ומאירי שם בשם י"א; רא"ש שם סי' ג ובתוספותיו שם, ובריטב"א ונמוק"י שם בשם תוס' (ועי"ש בריטב"א שכ' בשם ר"ה, ונ' שטס"ה וצ"ל ר"ת או תוס'), ע"פ ירושלמי פי"ב ה"א: וכי יש סנדל במקומנו; סמ"ג עשין גב; טור קסט בשם הסמ"ק, ולפנינו אין, ועי' בהג' ר"פ לסמ"ק סי' קפה; רמ"א בשו"ע טז.

¹⁰ אולם עיין רמב"ן ורשב"א וריטב"א שאף בזמננו אין חולצים במנעל לכתחילה, ויש לעשות סנדל לחליצה מעור שלוק קשה, ולעשותו מחתיכה אחת, ושיהיו בו קרסים ורצועות ארוכות.

¹¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט טז

¹² ולא במנעל, אף על גב דמן התורה שניהם כשרים דשניהם נעל מיקרו, והיינו מעמא משום דמנעל הוא מעור רך וסנדל הוא מעור קשה, והמנעל הזה שחולצין בו צריך שיכסה רוב רגלו ושיהא מכווין למדת רגלו ממש כמ"ש בעז"ה, לפיכך אסרו חז"ל מנעל לכתחילה, שמפני שהוא מעור רך אפילו הוא קרוע הוא מיושב שפיר על רגלו אף על פי שאינו שוה ומכוון למדת רגלו ואף על פי שאינו מכסה רוב רגלו, לכך גזרו שלא לחלוץ במנעל שלם משום מנעל המרופט שהוא מנעל קרוע, מה שאין לחוש לזה בסנדל, דסנדל כיון שהוא מעור קשה אין יכול ליישבו על רגלו משנפתח וליכא למיגזר מידי. מיהו היכא דלא שכח סנדל חולצין לכתחילה במנעל, אלא שעושין אותו בכל אופן שיוכלו לדמותו לסנדל כמו שאמרנו למעלה, אלא שלעשותו מחתיכה אחת לא חששו. לבוש שם

¹³ דרבה ורב יוסף הלכה כרבה כמ"ש בב"ב ק"ד קמ"ג ובגיטין ע"ד ב' ועוד דהלכה כר' יוסי אפילו מחבריו וגם פשטא דמתני' מ' דיעבד כמ"ש אלא שאין סנדל מצוי בינינו וסומכין על הירושלמי ר"פ מ"ח הלצה במנעל חליצה כשרה למי נצרכה לר"מ דרמ"א אין חולצין במנעל תנא א"ר יוסי מעשה שהלכתי לנציבין וראיתי שם זקן אחד ונומתי לו בקי לך ריב"ב מימך ונימא לי ר' שולחני הייתי בעירי ועל שולחני היה תדיר ונמתי לו ראית חולץ מימך במה היה חולץ בסנדל או במנעל אמר לי רבי וכי יש סנדל במקומינו ואמרתני מה ראה ר"מ לומר אין חולצין במנעל וכמ"ש הרא"ש. ביאור הגר"א שם נו

¹⁴ בס' זכור לאברהם ה' חליצה אות ט"ו. פ"ת שם כ

¹⁵ רמ"א שם. ומהרש"ל סי' ו' כתב אם נתייבש קצת יכולין לעשות אותו כדי שיהא רך ויהא ראוי להלך ע"ש ועיין כנה"ג בהגהת הטור סעיף ס"א

¹⁶ ב"ש שם טז

¹⁷ רמ"א שם כ סד"ח למהר"י מרגליות (כת"י)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

במנעל העשוי משתי חתיכות¹⁸, היינו שסוליינו עשויה מחתיכה אחרת. וגם הרצועות הם חתיכה אחרת תפורין בו וכן נהגו במקהלות האשכנזים.

ב. מצוה לעשותן סתומות

כבר התבאר לעיל דף לא: התורה מחולקת לפרשיות, כאשר בין פרשה לפרשה בספר תורה יש להניח ריוח בשיעור תשע אותיות. ותניא בתורת כהנים¹⁹, 'מה היו ההפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה'.

הפרשיות נחלקות ל'פרשיות פתוחות' ו'פרשיות סתומות'. פרשיות פתוחות הן פרשיות שהריוח שלפניהן פתוח, ופרשיות סתומות הן פרשיות שהריוח שלפניהן סתום. וביארו הפוסקים²⁰ שפרשה פתוחה מורה על היותה פרשה לעצמה ושאינן לה שייכות לפרשה הקודמת לה, ואילו פרשה סתומה נמשכת לפרשה הקודמת לה אלא שניתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה. ואמרו בשבת²¹, 'פרשה פתוחה לא יעשנה סתומה, סתומה לא יעשנה פתוחה', היינו שאין לכתוב את הפרשיות באופן אחר ממה שנתקבל בהן, ואם שינה פסול²².

נחלקו הרמב"ם והרא"ש מהי פרשה פתוחה ומהי פרשה סתומה. דעת הרמב"ם²³ שפרשה פתוחה היא לעולם פרשה המתחילה בתחילת השורה, ולכן צריך לסיים את הפרשה הקודמת באמצע השורה שלפניה, כדי שישאר ריוח של תשע אותיות עד סוף השורה, ואם לא נשאר ריוח של תשע אותיות

¹⁸ עיי' בתשובת ח"ס ח"ב סימן קי"ב ע"ד מנעל של חליצה שהיה בעיר אחת עשו מג' חתיכות דהיינו העקב הסובב אחורי הרגל תפוי להפנת' שהיא ע"נ הרגל והשול"י שהיא תחת הרגל היא חתיכה שלישית ובא חכם אחד ואמר שכל החליצה שעשו במנעל זה פסולות כי גם הרמ"א ז"ל לא כתב רק שיהי' מב' חתיכות אבל לא משלש והוא ז"ל השיב ואין בדברי החכ' שהוא ממש והדבר פשוט שכשר אפי' לכתחלה למאי דנוהגים במנעל תפור מב' חתיכו' כי אין שום חילוק בין ב' לג' וראי' ברורה מדברי יש"ש פמ"ח סי' ה' כו' ואני אומר יה"ר שלא תבאנה בנות ישראל לחליצה אבל אם ח"ו יבואו לידי אתיר לכתחלה בכיוצא בזה.

¹⁹ פ"א ה"ט.

²⁰ שו"ת מהרש"ל (סי' לו), מחצית השקל (סקמ"ח).

²¹ דף קג:

²² רמב"ם (ס"ת פ"ח ס"ג), שו"ע (יו"ד סי' רעה ס"א).

²³ ס"ת פ"ח ה"ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

עד סוף השורה, יש להשאיר את כל השורה שלאחריה חלק ולהתחיל בשורה הבאה בתחילת השורה²⁴. ופרשה סתומה לדעתו היא לעולם פרשה שאינה מתחילה בתחילת השורה, אלא או שהיא מתחילה באמצע השורה ויש ריוח בתחילת השורה²⁵, או שהיא מתחילה בסוף השורה ויש ריוח באמצע השורה.

ודעת הרא"ש²⁶ שפרשה פתוחה היינו שהריוח פתוח מאיזה צד שהוא או בתחילת השורה²⁷ או בסופה, ויכול להניח ריוח של תשע אותיות הן בתחילת השורה הן בסופה. ופרשה סתומה היינו שהריוח באמצע השורה, ומשני צידי הריוח כתוב. ואם גמר את הפרשה בסוף שורה והפרשה שאחריה סתומה, יניח שורה שלימה חלק, שאנו רואים את השורה האחרונה של הפרשה והשורה החלקה והשורה שבתחילת הפרשה כאילו הן שורה אחת, ונמצא הריוח מוקף בכתב מכל עבריו והפרשה סתומה²⁸.

ריוח שבין²⁹ פרשת שמע לפרשת והיה אם שמוע מצוה לעשותה פרשה סתומה, ובמזוזה אינו יכול לעשות סתומה שכשרה אליבא דכ"ע כיון שצריך להתחיל שמה שביעית והיה אם שמוע כו' ולדעת הרא"ש צריך להניח שורה חלקה כדי שתהיה סתומה ולרמב"ם יחשב זאת כפתוחה



לפיכך יעשה סתומה שכשרה לדעת הרמב"ם כלומר שיתחיל והיה אם שמוע עם ריוח לפניו. שאם לא יוכל לכתוב באופן שיוצא ידי כולם לא יסור מדברי הרמב"ם.

²⁴ ולדעת הרא"ש, באופן זה שסיים בסוף השורה והשאיר שורה חלק והתחיל שוב בתחילת השורה, היא פרשה סתומה, כדלהלן.

²⁵ ולדעת הרא"ש באופן זה היא פרשה פתוחה, כדלהלן.

²⁶ ה"ל ס"ת ס"י יג.

²⁷ ולהרמב"ם באופן זה היא פרשה סתומה, כדלעיל.

²⁸ ובאופן זה לדעת הרמב"ם היא פתוחה, כדלעיל.

²⁹ שו"ע ונו"כ שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

ואם עשאה פתוחה כשרה, לפי שאינה סמוכה לה בתורה.

ג. ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורדין מקדושה חמורה לקדושה קלה

כבר התבאר במסכת שבת דף עט: ספר תורה³⁰ או תפילין שבלו, אין עושין מהם מזוזה, כגון שנכתב פ' שמע³¹ בס"ת בסוף הדרף, לא יוסיף לכתוב³² למטה בגליון פ' והיה אם שמוע דאע"ג דהשתא נכתבו כסדרן וכהלכתם מכל מקום אין מורדין מקדושה חמורה לקדושה קלה, ואין כותבין אותה על גליונים של ספר תורה³³, לפי שאין מורדין מקדושה חמורה לקדושה קלה³⁴.

³⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רצ א

³¹ ש"ך שם א

³² בהקומץ (דף ל"ב) כתבו התוס' ד"ה דלמא להשלים וז"ל ועוד יש כגון דפ' שמע בסוף העמוד והוסיף פ' והיה אם שמוע בגליון שלמטה או פ' והיה בתחלת העמוד והוסיף שמע בגליון של מעלה עכ"ל. וקשה על החלוקה שכתב שמע למעלה הא הוי שלא כסדרן וכתב בר"ס רפ"ה דפסול והובא בב"י כן בשם מכילתא וא"כ למה לי מעמא דאין מורדין כו' בלאו הכי פסול ונ"ל דהתוס' ס"ל דההיא שלא כסדרן מיירי דוקא בחד פרשה עצמה אבל לא מפרשה לפרשה כיון שאינן סמוכות (ועיינן שם בתוספות דלרש"י [שם ד"ה ודילמא] מוכח דגם בפרשה אחת כשר, דהא הספר תורה שבלה כבר מסתמא נכתב קודם למזוזה, ואם כן אם חסר שיטה אחרונה ממזוזה ולוקחה מהספר תורה הוה שלא כסדרן, תשובת גינת ורדים חלק א' או"ח כלל ב' סימן ד' סוף ד"ה ואגב אורחין, גל' מהרש"א שם) הבאתי ראיה מא"ח סי' ס"ד ולפ"ז צ"ל לדעת רמב"ם בטור שפוסל גם בהקדים פרשה לא מיירי כאן מחלוקה השניה של התוס' שזכרנו אלא מחלוקה הראשונה. מ"ז שם א ועיינן נקה"ב ועיינן בחת"ס כאן שכתב לא עיינן בפסקי תוספות פרק המוציא יין [שבת אות שג], ע"ש במ"ז

³³ [עיינן (בתשובת חתם סופר סי' רע"ט) שרב אחד רצה לחלק דדוקא ס"ת שבלה שכבר היה קודש. שוב לא פקע קדושתו משא"כ חסר ויתיר בתחלת כתיבתו לא נחית עליו קדושת ס"ת מעולם וכמ"ש הרמ"א לעיל סי' רפ"ב דמותר למכרו ולכן מותר ג"כ לעשות ממנו מזוזה וה"ה לקצץ גליונותיו לתיקון ס"ת שלם והוא ז"ל כתב דזה אינו דמה דנקטו שבלה לרבנותא קאמר אפילו שבלה ולא חזי עוד למצותו כלל אפילו ללמד בו תינקות ומכ"ש כשהוא רק חסר ויתיר דאפשר לתקנו לקרות בו בצבור או ללמוד בו פשיטא שאין עושים ממנו מזוזה (ומ"ש שם הכרח לזה דאי ס"ד לא נתקדש מעיקרא א"כ לא נתקדש שום ס"ת עד כתבו למ"ד אחרונה של כל ישראל ואיך יתקדש למפרע וע"ד שכתב (בנו"ב קמא סי"ט ע"א) לענין ס"ת שנפסל אח"כ ע"ש הנה לפמ"ש לעיל סימן רע"ו סק"ג בשם (הרמ"ע) ובני יונה דקידושו וגמרו באים כאחד ע"ש אין זה הכרח ודו"ק) ומ"ש (הריב"ש) דס"ת שיש בו טעות אינו אלא כחומש היינו התם לענין למכרו כו'.

³⁴ בס' אליהו רבא בא"ח סי' ל"ב ס"ק מ"ז פסק שאם כבר התחיל לכתוב על היריעה איזה שורות מס"ת ונפסל בשם שאסור לכתוב על הנותר תפילין ומזוזה דהוי כמו צר ביה ואזמניה גם דמי קצת למ"ש כאן שאין כותבין מזוזה על גליון ס"ת ע"ש ועיינן (בתשובת נו"ב תניינא הי"ד סימן קע"ד) שהאריך בזה והעלה דהמורה בזה להקל לכתוב ביתר הקלף תפילין לא משתבש אבל לכתוב בו מזוזה אין להקל. וע"ש עוד (בסימן קע"ג) בס"ת שבלה ולא נשאר כ"א איזה יריעות שלא בלו ונשאר הקלף אך הכתב הלך לו ולא נשאר שום רושם אסור לכתוב דבר אחר על קלפים הללו דלא כרב אחד שרצה להתיר ע"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ולאו דווקא ס"ת כשירה שבלה אין עושין ממנה מזוזה, אלא גם ס"ת שנמצאו בה הסירות ויתירות אע"ג שאסור לקרות בה מ"מ עומדת בקדושתה, ובן יריעה שהתחיל לכתוב בה ס"ת נתקדשה בקדושת ס"ת ואסור להורידה.

אבל מותר³⁵ לתקן הספר תורה עצמה עם גליונותיה, שאין בזה לא מעלה ולא מוריד. מיהו דוקא כשאי אפשר לתקנה בענין אחר והיה צריך לגנוזה אם לא היה מתקנו,

אבל אם אפשר לתקנה בענין אחר לא יתקנה בגליונותיה, דמכל מקום קצת הוא מיקל ומזלזל בה במה שחותך ממנה ומתקנה בו, אלא יתקנה בענין אחר אפילו אינו מינה, כגון שהספר תורה מגוילין וצריך לתקנה בקלפים לא יחתוך גליונותיה ויתקנה בקלפים, עד כאן דאין אסור לתקנה מבחוץ בקלף אף על פי שהס"ת מגוילין.

ודוקא עם גליוני אותו³⁶ הספר עצמו שמתקן. אבל לתקן ס"ת אחרת כיון שלא נעשה מעיקרא לתשמיש זה הס"ת אין להתיר אפי' א"א בענין אחר.

ד. הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער למצוה והתניא שינה פסול בתפילין

עוד התבאר שם שג' עורות הן גויל וקלף ודוכסוסטוס והלכה למשה מסיני שאין תפילין נכתבות אלא על הקלף, ולא על הדוכסוסטוס ולא על הגויל, ואם שינה פסול. ואין כותבין על הקלף אלא במקום בשר ואם כתב במקום שער פסול.

גויל – עור בהמה או חיה, שהעבירו השער ממנו ומכשירים את מקום השיער לכתובה ומלחהו במלח ועיבדו אותו בקמח ובעפצים וכיוצא בהם מדברים שמכווצים את העור ומחזקים אותו, הוא הנקרא גויל, והוא שלא

³⁵ רמ"א שם

³⁶ תשובת חתם סופר סי' רע"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



התנתא למשיחא בדרה היומי

מסנת מנחות

חילקו אותו בעביו לשנים, כדרך שהעבדנים עושים, אלא שהוא שלם, בלי שום קילוף ותיקון, ולא נחתך ממנו ולא נלקח ממנו בעביו כלום כדי להשוותו ולתקנו, ועל שם כך נקרא גויל, שכל דבר שלם ובלתי מתוקן נקרא גויל, כדרך שאבנים שלימות, וכותבין במקום השיער ולא במקום הבשר.

קלף – הוא החלק החצון של העור של העור בצד השיער, שכשמחלקין את הגויל לשנים ומפרידים אותו מהחלק הדבוק לבשר, חלק היצון זה הוא שנקרא קלף, וכותבין עליו בצד הפנימי שכלפי הבשר.

דוכסוסטוס – החלק הפנימי של העור שבצד הבשר ונקרא דוכסוסטוס כי דוך הוא מקום בלשון ארמי וסוסטוס הוא בשר בלשון יון וביאורו "מקום בשר" וכשחולקין את העור לשבניים ומפרידים את החלק החיצון של צדד השיר החלק הנותר הסמוך לבשר הוא הדוכסוסטוס, וכותבין בו בצד החצון שכלפי השיער והכלל שבשניהם כותבים במקום שנחלק.

בימינו אין אנו בקיאים בחלוקת העורות אלא מצד הבשר גוררים הרבה את חלק הדוכסוסטוס, עד שאין נשאר אלא הקלף וכיון שלא ניתן לנו השיעור המדוייק כמה מהעובי הוא 'קלף' וכמה 'דוכסוסטוס', לכן יש לגרר כמה שיותר מצד הבשר וכמה שפחות מצד השיער.

מעבדי העורות בימינו מורידים זולת השיער גם עוד שכבה עליונה הנקראת 'ליצה', והסופרים המומחים אומרים שלולא הורדה זו מתהוים עם הזמן סדקים בדיו עקב קשיות הקלף ועלולים לפסול הכתיבה, אך אמנם אם שכבת הליצה מגיעה עד קרוב לחצי עובי הקלף יש לדון בכשרותו.

וכותבים על הקלף בצדו הפנימי ולא בצד השערות, וסימן לדבר 'כבוד אלקים הסתר דבר', ואם טעה וכתב על צד השיער בתפילין אין להקל כלל.

הלכה למשה מסיני שיהיו כותבים ספר תורה על הגויל, שלפי מעלתה כותבים על עור שלם. וספר תורה שכתב משה היה על הגויל. ואם כתב על הקלף כשירה.

כשכותבים על הגויל הלכה למשה מסיני שכותבים במקום השער, היינו לצד השחור שהיה בו שער, שמצד הבשר בגויל אינו ראוי לכתיבה. ויש שלמדו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ממה שנאמר: על הספר, ומקום שער הוא למעלה. אם שינה וכתב במקום בשר, פסול.

וכבר נתבאר שבימינו נוהגים לגרור עד שהגויל הרי הוא כקלף, וקלפים שלנו הם יותר מובחרים מגויל שהקלף הוא נאה וקל יותר, כי הגויל לא הוסר ממנו כי אם השיער ובצד השני לא הוסר כלום גם הגויל כבד יותר מדאי, לכך המנהג לכתוב ס"ת על הקלף, וכותבין עליהם לכתחלה לצד בשר. ואין כותבין עכשיו על הגויל, ואם שינה וכתב על קלפים שלנו במקום שער, פסול אך יש מקילין בזה ולכן בדיעבד אם טעה וכתב על צד השיער יש להקל בשעת הדחק כשאין ס"ת אחר.

הלכה למשה מסיני שיהיו כותבין המזוזה על דוכסוסטוס וכותבין במקום השיער. כתבה על הקלף או על הגויל, כשרה. לא אמרו דוכסוסטוס, אלא למצוה.

וכתב הרמב"ם אף על פי שכך היא הלכה למשה מסיני לכתוב ס"ת על הגויל ותפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס מ"מ אם כתב ס"ת על הקלף כשר ולא נאמר גויל אלא למעט דוכסוסטוס שאם כתב עליו ס"ת פסולה וכן אם כתב המזוזה על הקלף או על הגויל כשר לא אמרו על דוכסוסטוס אלא למצוה אך הטור מכשיר בס"ת גם על דוכסוסטוס.

וכבר נתבאר שעל קלף שלנו כותבין הכל ספר תורה תפילין ומזוזות שהקלף שלנו הוא יותר מובחר מגויל ויותר נאה מגויל. וכותבים בצד הבשר וכותבים בצד הפנימי שכלפי הבשר ואם כתב בצד החצון שכלפי השיער להרמב"ם פסול ולהטור כשר. ובדיעבד אם טעה וכתב על צד השיער יש להקל בשעת הדחק כשאין מזוזה אחרת.

דף לב:

ה. כל מזוזה שאינה משורטטת פסולה ... תפילין לא בעי שרטוט ומזוזה בעיא שירטוט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

כבר התבאר במסכת מגילה דף יח: שבפרשיות התפילין³⁷ אין צריך לשרטט כי אם³⁸ שטה עליונה³⁹, ואם אינו יודע ליישר השטה בלא שרטוט, ישרטט כל השורות לכתחלה⁴⁰ משום זה אלי ואנוהו, אבל בדיעבד אפילו אם לא שירטט וכתב השיטות עקומות אין לפסול התפילין⁴¹. ולא ישרטט בעופרת, מפני שהמקום השרטוט נשאר צבוע. וי"א⁴² שצריך לשרטט תמיד למעלה ולמטה ומן הצדדים, אעפ"י שיודע לכתוב בלא שרטוט, והיום נהגו הכל לשרטט בכל השיטין, וטוב לשרטט להשיטין לצד השיער ולמעלה ולמטה ולהצדדים ישרטט לצד הבשר⁴³. אך אינו צריך בתפילין שרטוט לשמה⁴⁴.

פרשיית המזוזה צריכה שרטוט. וצריך לשרטט לשמה⁴⁵, ואם כתב בלא שרטוט, פסולה⁴⁶.

א. אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מאי טעמא מיגרס גריסין

³⁷ שו"ע ונו"כ לב ו

³⁸ ובדיעבד אם לא שירטט אפילו שיטה עליונה לדעת המחבר או מכל צד לדעת הרמ"א תלוי בין שיטת ר"ת ושאר פוס' דלר"ת שבי דס"ת אין צריכה שירטוט רק בשיטה עליונה לדעת המחבר או מכל צד לדעת הרמ"א ובדיעבד נפסל בזה ומוכרח לומר כן ממסכת סופרים דיריעה שאינה מסורגלת פסולה א"כ ה"ה בתפילין דהד דינא אית להו לשיטתו אבל לפי מה דפסקינן ביו"ד סימן רע"א ס"ה דס"ת צריכה להיות שירטוט בכולה כמו מזוזה א"כ אין לנו ראייה לפסול התפילין בדיעבד אף אם לא שירטט כלל כ"א בביאור הגר"א בקצרה ובדבריו ניהא שלא כתב המחבר לפסול בדיעבד כמו שכתב להדיא ביו"ד בס"ת ומזוזה. ביאור הלכה שם ד"ה אין צריך

³⁹ משום דתפילין אין עליה הלמ"מ לשרטט כמו מזוזה רק משום דאסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלי שרטוט ע"כ כשמשרטט שיטה עליונה די כי סתם בני אדם יודעים לאמן ידם לכתוב כל השיטות ישרות אחר שכתבו שיטה עליונה וקאמר אין צריך משום דאם ירצה לשרטט כל השיטין כדי לכתוב יותר ביושר ליפות השיטות הרשות בידו. מ"ב שם כ

⁴⁰ יש לעיין קצת אם שירטט כל השורות אם צריך ג"כ לשרטט מן הצדדים או לא וספק זה יש להסתפק בס"ת ומזוזה דשם השירטוט כולו הוא לעיכובא ונראה דבדיעבד אין להחמיר בזה אפילו במזוזה כי לא נזכר בכ"מ רק שירטוט בין השיטין ביאור הלכה שם ד"ה וי"א

⁴¹ מ"ב שם כא

⁴² רמ"א שם

⁴³ ביאור הלכה שם ד"ה וכן נוהגין

⁴⁴ ביאור הלכה שם ד"ה וי"א

⁴⁵ הי' רע"א שם

⁴⁶ שו"ע יו"ד רפה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת מנחות

עוד התבאר שם שאם פרשיות תפילין ומזוזות שגורות בפיו יכול לכתוב שלא מן הכתב⁴⁷. אך מצוה מן המובהר לכתוב בכל מקרה מתוך הכתב⁴⁸. וצריך להוציא התיבה מפיו קודם שיכתבנה שכך היא מצות כתיבת סת"מ כדי שתהא קדושת הבל קריאת כל תיבה ותיבה היוצא מפי הקורא נמשכת על האותיות כשכותב אותן בקלף.⁴⁹

עבר וכתב שלא מן הכתב בתפילין ומזוזות לכו"ע לא פסל⁵⁰.

ב. אסור לישב על גבי מיטה שס"ת מונח עליה

כבר התבאר במסכת מו"ק כה. שאסור לישב⁵¹ על אותו מושב שספר תורה עליו. וכל שכן שאסור להניחו ע"ג קרקע. והוא הדין שאר ספרים⁵². ויש מי שאומר שאם היה מקום גבוה מפה וספר תורה מונח עליו מותר, וטוב להחמיר אפילו בשאר ספרים היבא דאפשר⁵³, וי"א שספר תורה יש להגביהו עשרה טפחים ושאר ספרים מועיל הפסקת כל שהוא⁵⁴. וכן וראוי להחמיר ממדת חסידות שיהא מקום הס"ת גבוה ממנו י' טפחים ולא יפחות מג' טפחים אבל מדינא סני בגובה טפח⁵⁵. ואפילו על המדרגות שעושין לפני ארון הקודש, אסור להניח ספרים.

ואם נפלו ספרים הרבה בפעם אחת ע"ג קרקע אם יש שהוי וטורח אם יגביה כל אחד בפני עצמו, יניחנו כולם כאחד זה ע"ג זה בארץ ויגביהם כאחד⁵⁶.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ או"ח לב כט

⁴⁸ מ"ב שם קלד מהב"ח

⁴⁹ מ"ב שם קלו דלא כמג"א

⁵⁰ מ"ב שם קלו

⁵¹ שו"ע ונו"כ רפכ ז

⁵² שוכ' הר"ר מנוח דוקא שלא בשעת זמן בית המדרש אבל בזמן בית המדרש והמקום צר לתלמידים מותר לישב בשוה עם הספרים והפירושים וכך נהג הר"ר משולם בדרש"י אך כשלא היה במקום ב"ה היה מודקדק שיהא הספר נתון ע"ג דבר אחר כל שהוא עכ"ל וכ' בעל ספר א"ח בסוף ספרו ונראה שאין להקל בדבר שלא יראה כמזלזל בכבוד הספרים עכ"ל ב"י ומביאו ד"מ. ש"ך שם ט

⁵³ ערך לחם שם

בית הלל שם מרבינו מנוח.

⁵⁴ ש"ך שם ח

⁵⁶ תפאל"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ג. כתבה אגרת פסולה מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר

אם כתבה⁵⁷ ולא דקדק במלא וחסר או שהוסיף מבפנים אפילו אות אחת הרי זו פסולה.

ד. תלאה במקל פסולה מ"ט בשעריך בעינן

תלאה במקל⁵⁸ במקומה ולא קבעה⁵⁹ באופן שהיא מתנודדת לכאן ולכאן פסולה שאין זו קבועה. כיצד קובעה⁶⁰, יסמר אותה במסמרים במזוזות הפתח או יחפור בה הפירה ויקבענה בה, על ידי טיחה בטיט וסיד, ורק יראה ממנה שם שדי, שתיראה למי שנכנס ולמי שיוצא. ואם נתנו שם לפי שעה א"צ לקבוע במסמרים⁶¹.

מזוזה שאין כל אפשרות לקבועה בפתח על ידי מסמרים מפני שהפתח עשוי מברזל, מותר להדביקה בדבק חזק⁶² באופן שתעמוד ביציבות ימים רבים, כיון שסוף סוף נתחברה בחיבור גמור.

⁵⁷ רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה הלכה ג, שו"ע רפח טו עיי"ש בכס"מ וביאור הגר"א וכמו שכתבו תוס' כאן. וצ"ע אב"י שכתב כתבה כאיגרת היינו בלא שירטו היינו כפירש"י והכא כבר הקשו בתוס' על פי זה ואכמ"ל

⁵⁸ רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה הלכה ח

⁵⁹ כך לשון המור רפט

⁶⁰ שו"ע ונו"כ רפט ד

⁶¹ ש"ך שם ז

⁶² הבית חדש (סימן רפט) כתב, שמה שכתבו הפוסקים שיקבענה במסמרים, אינו אלא למצוה מן המובהקת, כדי שלא תבוא המזוזה לידי זלוזל על ידי הנפילה. ושוב הביא דברי הירושלמי (פרק ד' דמגילה הלכה יב) דמשמע שצריך לחברה במסמרים. אך אפשר לפרש בירושלמי באופן אחר, ואין הכרח לומר דדוקא במסמרים. וכן פסק בשו"ת מהרש"ם חלק ד' (סימן קלח) שכתב גם כן שלדעת הרמב"ם והמור והשלחן ערוך, אם ייחד המזוזה לכך, די בלא קביעה במסמרים. ע"ש. וכן כתב בערוך השלחן (סימן רפט סעיף טו). וכן העלה בשו"ת חלקת יעקב חלק ב' (סימן ס'). ע"ש. וכן בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' (סימן עב אות ג'). וכמבואר כל זה בשו"ת יחיה דעת חלק ו' (סימן נח). ע"ש. וכן כתב בשו"ת ישכיל עבדי חלק ח' (חלק יורה דעה סימן יד אות ב' סק"ד).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

וכשבא לקובעה⁶³ כורכה מסופה לראשה, מתיבת אחד כלפי שמע ישראל⁶⁴, כמו שהתבאר לעיל דף לא. ויתננה בשפופרת של קנה או של כל דבר⁶⁵, כדי שלא תתפתח גלילתה ותתקלקל מהרה,

ואם קובעה בבית שיש שם גם תשמישים שאינם של כבוד⁶⁶, יכרוך את המזוזה בנייר או בניילון, ואחר כך יתננה בתוך הנרתיק, או שפופרת של קנה או של כסף, ובכך תהא נחשבת כמונחת בשני כיסויים, ובפרט שהמזוזה מונחת בגובה של עשרה טפחים ויותר, אבל אם קובעה במקום שיש שם רק תשמישים של כבוד, יכול להניחה כמות שהיא בתוך הנרתיק ויניח נקב נגד השם מבחוץ, ומכל מקום יכסנו בזכוכית שלא ימחק.

אין כריכת המזוזה מעכבת⁶⁷, ומהדין מותר לקבוע המזוזה כשהיא שטוחה ומכוסה בזכוכית או בניילון, וכתיבתה נראית לעיני כל רואיה כשהיא קבועה כך במזוזות הבית. ובפרט כאשר הכתיבה נראית בעליל לעיני הרואים, והיא כתיבה יפה. אלא דלכתחלה

⁶³ שו"ע ונו"כ רפ"א א

⁶⁴ כדי שכאשר יפתחנה לקרותה יקרא מראש השיטה שמע ישראל וכו'

⁶⁵ כבר כתבו התוס' שם (ד"ה בגובתא) המעם, שלא תתקלקל מלחות הכותל. ועיין עוד במפרשי הרמב"ם (בפרק א' מהלכות בית הבחירה הלכה יא), ובשדי חמד חלק ב' (עמ' 158 טור ב') שציין לספר ידי משה (דף מב והלאה). ע"ש

⁶⁶ כתב בבן איש חי (פרשת כי תבוא סעיף מז) שאם יש מזוזה קבועה בפנים בחדר שישנים בו איש ואשתו, צריך כלי בתוך כלי, והוא שאין השני מיוחד לה, דאם מיוחד לה אפילו מאה חשובים כלי אחד. ואם מונחת תוך קנה, או דבר אחר, ויש זכוכית על השם, די בפריסת סודר עליה, וכמו שכתב ביד הקטנה (סעיף יג). ונהגו העולם להקל אם מכוסה השם כיסוי גמור שאינו זכוכית, כיון שהמזוזה גבוהה עשרה טפחים מן הקרקע. [וראה בשו"ת זבחי צדק חלק ב' (סימן לח). ע"ש]. וראה עוד בשלחן ערוך (אורח חיים סימן רמ סעיף ו). וראה בשו"ת משנה הלכות חלק ט' (סימן ריא). ע"ש.

⁶⁷ הרמב"ם (בפרק ו' מהלכות מזוזה הלכה יג) כתב וז"ל: חייב אדם להזהר במצות מזוזה, מפני שהיא חובת הכל תמיד, שבכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד שמו של הקדוש ברוך הוא, ויזכור אהבתו, ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולמים, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים. ע"כ. ולכאורה מכיון שתכלית מצות המזוזה כדי שיוזכור אהבת השי"ת ויחודו בכל עת צאתו ובואו, ופוגע במזוזה, אם המזוזה שטוחה ונראית לעין כל רואה, הוא קרוב לתכלית המצוה ביתר שאת ויתר עוז, בראותו המזוזה גלויה לפניו. וראה מה שכתב בזה באורך בשו"ת יביע אומר חלק ח' (חלק יורה דעה סימן ל'). והעלה שם דמעיקר הדין מותר לקבוע מזוזה בלי גלילה, ואם קבעה בזכוכית באופן שהכתב נראה לעין, מן הדין אין בזה כל מניעה, אולם יש אומרים שאין ראוי לשנות מהמנהג הפשוט שנהגו מדור דור לקבוע מזוזה על ידי גלילתה וכריכתה, וכמו שכתב בשו"ת לב אברהם (סימן פה) שחלילה לשנות המנהג בזה. ע"ש. וכן בספר הליכות עולם חלק ח', ושם (עמוד רכה). ועיין בקובץ נועם חלק י' (עמוד רלז) במאמר מאת הרה"ג ר' מרדכי הלוי הורביץ, שנשאל בנ"ד, ופסק, שלא קיים מצות עשה של וכתבתם על מזוזות ביתך כלל, ויש בה סכנה שאין הבית משתמר מן המזיקים, והביא ראיות אך יש לדחות כל ראיותיו עיין ילקוט יוסף שובע שמחות א הערות מקום וסדר קביעת המזוזה וברכתה אות סג מה שהביא משו"ת לב אברהם, ועיי"ש שהביא משו"ת שבט הקהתי ח"א (חיו"ד סי' רעא אות ב). וכן הובא בספר חובת הדר (פ"ט ס"ד סק"ט). ומ"מ אין לעשות כן לכתחלה. ע"ש. ומיהו אם כבר קבעה כשהיא פתוחה בדיעבד יכול להניחה כך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

אינ לשנות מהמנהג להניחה כשהיא מגולגלת בתוך התיק. אך בדיעבד שכבר הוקבעה כשהיא שטוחה וגלויה, יש להקל.

יש אומרים⁶⁸ שאין לברוך המזוזה בקלף, או בנייר וניילון, כדי שלא יהיה דבר חוצץ בין המזוזה לבית. אולם לא משמע כן מדברי הפוסקים⁶⁹, שאינה אלא לשומרה לבל תפסל מלחלוחית הכותל. ושפיר דמי. וכן עיקר לדינא שאין הקלף חוצץ, וכן המנהג.

ויקבענה במקומה ויברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה, ולא יברך בשעת כתיבה, דקביעה היא המצוה ולא הכתיבה⁷⁰, ואף על גב דאי אפשר קביעה בלא כתיבה, מכל מקום הקביעה היא גמר המצוה ואין מברכין אלא בשעת גמר מצוה שהיא עיקר⁷¹, ומי שיש לו שנים או שלשה פתחים הראויות למזוזה, אם בא לקבוע כולם ביחד אין צריך לברך אלא ברכה אחת על כולם⁷².

⁶⁸ הגר"א במעשה רב (סימן ק) כתב להזהיר שלא לברוך את המזוזה בקלף, וכיוצא בזה שלא יהיה דבר חוצץ בין המזוזה לבית.

⁶⁹ בשו"ת יביע אומר חלק ה' (חיו"ד סי' כט) כתב, שדבריו הם היפך דברי הפוסקים שכתבו, שיברך המזוזה מסופה לתחלתה, ויניח אותה בשפופרת של קנה או של עץ או שאר כל דבר, ויברך לקבוע מזוזה ויקבענה במקומה. וכן כתבו הרמב"ם (פרק ה' מהלכות מזוזה) הטור והשלחן ערוך (סימן רפט סעיף א). והמקור לדבריהם מהגמרא (ב"מ קב א) אפשר בגובתא דקניא. וכתבו התוס' שם, דהא דבעי גובתא דקניא כדי שלא תכלה מלחלוחית הכותל. ע"ש. ואם כן מה בין כרכה בקלף להניחה בשפופרת של קנה, אלא ודאי דלא חשיבא חציצה, כיון שקובעה במסמר וכדומה. וכן פשט המנהג, ולית דחש להא דהגר"א, ופוק חזי מאי עמא דבר. וע"ש באורך. וכן עיין בספר עמק ברכה (עמוד כו), ובשו"ת אבן ישראל ח"ה (סי' נב אות ג). וכן בספר ערך שי יו"ד (סי' רפט) שהעיר לנכון ע"ד הגר"א ובס' פרשה סדורה על מסכת מזוזה (בפ"ג אות נו) כתב, ששמע מפי הגאון החזון איש זצ"ל שאמר שאינו מאמין שיצא הדבר מפי הגר"א ז"ל. וע"ש. וכן י בספר תשובות וכתבים להחזון איש (סי' כד אות ו) שכתב ג"כ, ושמעתי מפי מרן החזון איש שאמר שלא יצא דבר זה מפי הגר"א, וכתב המסדר שם, ובספר אמרי יושר כסופו בהנהגות החזו"א כתוב: שהמזוות היו עטופות בנייר, ובדלת החיצונה היתה נתונה בנרתיק של מתכת מפני הגשמים. ע"כ

⁷⁰ דכל מצוה שאין עשייתה גמר מצוה אינו מברך אלא בשעת גמר מצוה וכתוב בפרישה הא דאין מברך שהחיינו משום דאינו בא מזמן לזמן ושאינו מלית ובגד שלובשו שמברך עליו שהחיינו (כמו שנתבאר בא"ח סי' רכ"ג) שהוא משום שמחה ובמזוזה אינו מברך על שזיכהו הש"י בבית אלא על מצות קביעת המזוזה עד כאן. לבוש וש"ך שם א

⁷¹ בר"י סי' רפ"ז אם הסיר המזוזה לברקה ודעתו לחזור ולקבעה יש להסתפק אם יברך כשהחזיר וקבעה. לשון למודים א"ח סימן י"ד / ט'. והנה אין התשובה הנ"ל לפני ובעת לא ידעתי מקום הספק בזה אמאי לא הוי זה כמו פשט מליתו ע"ד לחזור ולהתעטף בו או בתפילין ע"מ לחזור ולהניחם ע' באו"ח סימן ח' סי"ד בהגה ובסימן כ"ה סי"ב בהגה. ושמא י"ל דהכא לא הוי ע"ד לחזור ולקבעה דשמא ימצא פסול ולכן נסתפק בזה. ונראה דאם נפל המזוזה מעצמו לארץ ורוצה לקבעה צריך ודאי לברך כמו נפל מליתו שם ופשוט הוא:

(ב) יניחה בשפופרת בהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתב לא יברוך המזוזה בקלף וכדומה שלא יהא חוצץ בין המזוזה למזוזה הבית עכ"ד וצ"ע: פ"ת א

⁷² ונראה לי דצריך שלא להפסיק ביניהם בשיחה בטילה או בדברים אחרים, וגם יהיה דעתו מתחלה על כולם להוציא בברכה אחת וכדאיתא בהלכות ציצית בשו"ע באו"ח סימן ח' סעיף י"ג) [יב] אם יש לו כמה בנדים של ארבע כנפות כולם חייבים בציצית ואם לבשם כולם בלא הפסק והיה דעתו מתחלה על כולם לא יברך אלא ברכה אחת, ואם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת. והוא הדין אם לא היה דעתו מתחלה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הקנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

ה. שהניחה אחר הדלת סכנה ואין בה מצוה

י"א שאם שינה ממקום קביעותה שהוא בחלל הפתח כמו שיתבאר, והניחה אחורי הדלת, כלומר בתוך חלל הבית ולא בחלל הפתח שלא הניחה בתוך החלל שתחת המשקוף אלא חוץ מחלל הפתח שנמצאת אחרי הדלת, אינו מעכב וכשרה בדיעבד⁷³. ובלבד שיניחנה במזווה עצמה. וי"א⁷⁴ שאם הניחה אחורי הדלת פסולה וסכנה ואין בה מצוה, סכנה מן המזיקים, שאין הבית משתמר בה עד שיקבענה בצורת הפתח כהלכתה. הלכך יש לחזור ולתקנו כהוגן.

אם אין מקום לקבוע המזווה בחלל הפתח, אין לקובעה בכותל הסמוך לפתח, או אחרי הדלת. ולכן יש להקפיד בעת בניית הפתח להשאיר מקום שיוכל לקבוע המזווה בחלל הפתח. ואם לא נשאר מקום על כל פנים אין לו לברך כשאינה בחלל הפתח⁷⁵.

אולם בתים⁷⁶ הפתוחים לרחוב העובדי כוכבים ומניחים מפני כן המזוזות אחורי הדלת יש להם על מה שיסמוכו. ובתים הפתוחים לרחוב הנכרים ושם

לכולם הוי הפסק ביניהם עכ"ל. ומה שכתב שם ואם מפסיק ביניהם נראה כמו שכתב בסעיף שאחר זה ואם מתפלל בתוך ביתו אם היה דעתו מתחלה גם על שלית גדול ולא הפסיק ביניהם בשיחה או בדברים אחרים אינו צריך לחזור ולברך עכ"ל. ואם כן גם כאן במזווה הדין כן, אבל ההליכה שהולך מפתח זה לפתח אחר לקבוע המזווה לא הוי הפסק, אף על גב דלגבי שלית גדול הוי הליכה מביתו לבית הכנסת הפסק, מכל מקום לענין מזווה הליכה מחדר זה לחדר אחר והכל בבית אחד לא הוי הפסק, אבל הליכה מבית זה לבית אחר ואף על פי ששני הבתים הם שלו הוי הפסק, עכ"ל. ואין להקשות מהא דאיתא בהלכות פסח סימן תל"ב סעיף ב' בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, התם היינו טעמא דלאחר הברכה דהיינו תחלת הבדיקה אם שח בדברים אין צריך לברך שנית דלא הוי הפסק דעיקר מצוותה בתחילת הבדיקה והוא הדין ההליכה גם כן לא הוי הפסק, וכמו דאיתא בהדיא שם בטור [עמוד שינ], מה שאין כן הכא דמצותה מתחלה ועד סופו ולכן הוי הפסק בהליכתו מבית לבית, וק"ל. בית הילל

⁷³ כן משמע בטור וכן נראה דעת הרב

⁷⁴ דעת הנ"י והרמב"ם וכ"פ הבי"י וכ"כ העמ"י

⁷⁵ נשמת אדם חלק א כלל טו סעיף א, וז"ל הבן איש חי (פרשת כי תבא סעיף י') הניחה אחרי הדלת, דהיינו שלא הניחה תוך החלל שתחת המשקוף, אלא הניחה חוץ מהחלל שנמצאת היא אחרי הדלת, הרי זו פסולה, דרך ביאתך בעיניך. וכתב הרב יד הקטנה (בפרק ג' ס"ק יט) דאחרי הדלת לאו דוקא אלא כל שלא הניחה תוך החלל שתחת המשקוף, כיון שהניחה בחלק המזווה הנמשך ויוצא מן החלל שתחת המשקוף ולחוץ ה"ז פסולה, ואפילו אם הניחה סמוך ממש לחלל שתחת המשקוף, כל שאינה בתוך החלל ממש אלא הוצה לה, פסולה, דבעיניך דרך ביאתך.

⁷⁶ בס' מעדני מלך ד' ע"ז סוף ע"א ש"ך ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסנת מנחות

גונבים אותם, יש לסמוך בשעת הדחק לקבוע המזווה אחורי הדלת. אבל מכל מקום לא יברך⁷⁷, ודוקא במזווה עצמה, אבל על הכותל שבוה לא עשה כלום אליבא דכ"ע, וכן אם הרחיק טפח מחלל הפתח, לכולי עלמא פסול.

ו. מצוה להניחה בתוך חללו של פתח ... מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים

איזה מקום קביעותה⁷⁸, בתוך חלל הפתח, דכתיב (דברים ו פסוק ט) ובשעריך, והיינו במקום סגירת השער.

ואם היה עובי החלל⁷⁹ ארבע או חמשה טפחים כגון חומת אבנים, יניחנו בחלל בטפח הסמוך לרשות הרבים, מאי טעמא כדי שיפגע במזווה מיד, ועוד כדי שתשמור לכל הבית שמבפנים מן המזיקין⁸⁰.

⁷⁷ נשמת אדם חלק א כלל טו סעיף א

⁷⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁷⁹ לבוש ט"ז ב

⁸⁰ בעושה אותה משום מצוה רשאי לחשוב בשכר מצוה ישמרהו ד'. אבל העושה רק לכוונת שימור אין לו שמירה, אלא סכין היא בעיניו, תשובת גנת ורדים חלק א' באו"ח כלל ב' סימן כ"ח עלה מ"ה ע"ד [סוף ד"ה אין זו]. גליון מהרש"א שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

